

Кисельов А.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна
Сачик В.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Нецька Л.С., к.ю.н., доцент

ПРО АВТОНОМНІСТЬ ТРЕТЕЙСЬКОЇ УГОДИ

Третейський розгляд спору можливий лише за наявності домовленості та згоди з боку обох сторін, тобто позивача і відповідача, які бажають врегулювати спір шляхом третейського судочинства. Для оформлення такої домовленості укладається третейська угода. Дана вимога передбачена частиною першою статті 5 Закону України «Про третейські суди» [1]. Третейська угода може бути укладена у вигляді третейського застереження в договорі, контракті або у вигляді окремої письмової угоди.

Важливо, що третейська угода характеризується автономністю, є самостійною по відношенню до інших договорів, що підтверджують наявність спірних правовідносин між сторонами. Концепція автономності цієї угоди багатоаспектна.

Третейське застереження розглядається як автономна від інших умов основного договору умова. Це означає, що визнання недійсності основного договору не тягне за собою недійсності третейського застереження, що було умовою цього договору. Норма ч. 8 ст. 12 Закону України «Про третейські суди» підтверджує такий висновок. Третейське застереження, що є частиною договору, має автономний характер та повинно тлумачитися як угода, що не залежить від інших умов договору. Рішення компетентного суду про недійсність договору, не тягне за собою недійсність третейської угоди. Хоча вона може бути визнана недійсною у зв'язку із невідповідністю закону, обраного сторонами.

Автономність означає підпорядкування третейської угоди особливому режиму регулювання, який базується на наступних основних елементах: третейський суд наділений компетенцією на розгляд тих спорів, які сторони зобов'язались передати на його вирішення, в тому числі спорів щодо недійсності основного договору, частиною якого є третейське застереження; визнання третейським судом основного договору недійсним є рішенням по суті майнового спору сторін, а не з приводу компетенції; недійсність основного договору (або окремих його положень), в якому мітиться третейське застереження, не тягне за собою (автоматично) недійсність такого третейського застереження [2].

Слід зважати на те, що автономність третейської угоди не повинна абсолютизуватись, а має свої межі, зокрема вона не поширюється на випадки зміни сторін у зобов'язанні, яке виникло на підставі договору, частиною якого є третейське застереження.

Ще одним аргументом на користь автономності третейської угоди є те, що третейська угода може стосуватися спорів, які впливають не тільки із договору, але із інших правових відносин, зокрема деліктних.

Укладаючи договір (контракт), який містить третейське застереження, сторони в дійсності укладають не один, а два договори: основний договір і договір про передачу спору на розгляд третейського суду (третейську угоду), і, отже, третейське застереження є договором у договорі.

Якщо сторони не домовилися про інше при передачі спору до постійно діючого третейського суду, а також при вказівці у третейській угоді на конкретний постійно діючий третейський суд регламент третейського суду розглядається як невід'ємна частина третейської угоди. Важливо, що за будь-яких обставин у разі суперечності третейської угоди регламенту третейського суду застосовуються положення регламенту. Зазначені положення закону дозволяють підкреслити автономність третейської угоди, а також зауважити про певні її межі.

Отже, принцип автономності (самостійності) третейської угоди, який знайшов своє нормативне закріплення у ст.ст. 12, 13 Закону України «Про третейські суди», розкривається у тому, що:

1) питання про дійсність третейської угоди вирішується окремо і незалежно від факту дійсності чи недійсності договору, в якому вона міститься;

2) у разі заміни кредитора у зобов'язанні останній повинен повідомити нового кредитора про існування третейської угоди, змінити яку можливо лише за умови явно вираженої згоди сторін.

Література

1. Про третейські суди: Закон України від 11 трав. 2004 р. № 1701-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. Ст. 412.

2. Притика Ю.Д. Закон України «Про третейські суди»: науково-практичний коментар. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. 193 с.